

Senni Rissanen

Suomalaisten lastenelokuvien maailmankuva 2020-luvulla

Millaisia elokuvia lapsille kirjoitetaan, millaista maailmankuvaa ne luovat ja onko diversiteettikysymys otettu tarinoissa huomioon?

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi

Elokuva ja televisio

Opinnäytetyö

9.5.2022

Tiivistelmä

Tekijä: Senni Rissanen
Otsikko: Suomalaisten lastenelokuvien maailmankuva 2020-luvulla
Sivumäärä: 31 sivua + 1 liite
Aika: 9.5.2022

Tutkinto: Medianomi
Tutkinto-ohjelma: Elokuva ja televisio
Suuntautumisvaihtoehto: Tuotanto
Ohjaaja(t): Tuotannon lehtori Annakaisa Sukura

Tässä opinnäytetyössä selvitetään suomalaisten lastenelokuvien maailmankuvaa ja diversiteettiä 2020-luvulla. Työssä käsitellään 2020-luvun varhaisessa vaiheessa julkaistujen ja tuotannossa olevien lastenelokuvien tarinoita, hahmoja sekä niiden tekijöiden pohdintoja. Työhön on haastateltu elokuva-alan ammattilaisia, jotka ovat työskennelleet lastenelokuvaprojekteissa viime vuosina.

Työhön on käytetty lähteenä Audiovisual Producers Finlandille laadittua vuoden 2020 diversiteettitilastoa kotimaisista elokuvista ja tv-sarjoista. Tilastoa käytetään tässä työssä selvittämään yleistä tilannetta hahmojen diversiteetin suhteen. Opinnäytetyön tekijä on ollut mukana laatimassa tilastoa. Lisäksi työn lähteinä on käytetty alan kirjallisuutta ja verkkodokumentteja.

Opinnäytetyö on toiminnallinen. Kirjallisen osan lisäksi siihen kuuluu teososa, nuorille suunnattu lyhytfiktio Levykauppa. Opinnäytetyön tekijä on toiminut elokuvan toisena tuottajana. Elokuvan on ohjannut Lotte Laitinen ja hänen kanssaan käytyjä keskusteluita on myös käytetty lähteenä tässä työssä.

Työn tavoitteena on avata kotimaisen lastenelokuvan nykytilaa, selvittää roolihahmojen diversiteettiä ja pyrkiä löytämään keinoja sen monipuolistamiseksi ja vakiinnuttamiseksi.

Avainsanat: elokuva, lastenelokuva, diversiteetti, representaatio

Abstract

Author: Senni Rissanen
Title: The Worldview of Finnish Children's Films in the 2020s
Number of Pages: 31 pages + 1 appendix
Date: 9 May 2022

Degree: Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme: Film and Television
Specialisation option: Production
Instructor: Annakaisa Sukura, Senior Lecturer

This thesis examines diversity and world view in Finnish children's films of the 2020s. The thesis discusses films that have been released or are in production in the early 2020s, their stories, characters and the reflections of the authors. Professionals in the film industry who have recently worked on children's film projects have been interviewed for this thesis.

One of the sources of this thesis is the statistics of representation and diversity in Finnish films and TV series in 2020 compiled for Audiovisual Producers Finland. Statistics are used to discover the general situation of character diversity. The author of this thesis has been involved in compiling the statistics. In addition, literature and online documents in the field have been used as sources for the thesis.

The thesis is functional. In addition to the written part, it includes a film, a short fiction called Levykauppa. The film is made for young people. The author of the thesis has produced the film and it is directed by Lotte Laitinen. The discussions with Laitinen have also been used as a source in this work.

The aim of the thesis is to find out the diversity of characters in Finnish children's films and to try to find ways to diversify and consolidate it.

Keywords: film, children's film, diversity, representation

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Lastenelokuva	2
2.1	Lastenelokuvan määritelmä	2
2.2	Lastenelokuva Suomessa	3
2.3	Elokuvatuotannon prosessi pähkinänkuoressa	4
2.3.1	Elokuvan rahoitus	5
2.3.2	Elokuvan levitys	6
3	Diversiteetti	6
3.1	Määritelmä ja sanastoa	6
3.2	Diversiteetti suomalaisissa elokuvissa ja tv-sarjoissa 2020 -tilasto	9
3.2.1	2020 tilaston tulokset	10
3.3	Vuosien 2020–2022 lastenelokuvien diversiteetti	14
4	Kotimaiset lastenelokuvat 2020-luvun varhaisessa vaiheessa	15
4.1	Lastenelokuvan tila Suomessa 2020-luvulla	15
4.2	Kirjallisuuteen perustuvien tarinoiden ajankuvan muutos	17
4.3	Originaalikäsitteet	19
5	Moninaisuuden merkitys lapsille luodussa sisällössä	20
6	Johtopäätökset	22
6.1	Peilaus omaan opinnäytetyöelokuvaan	22
6.2	Johtopäätökset	24
	Lähteet	28
	Liitteet	32
	Haastattelukysymykset	32

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä selvitetään kotimaisen lastenelokuvan tilaa diversiteettinäkökulmasta ja sitä millaista maailmankuvaa elokuvat luovat lapsille 2020-luvulla. Tarkastelussa on kotimaisia, fiktiivisiä, näyteltyjä, pitkiä lasten- ja koko perheen elokuvia, jotka ovat saaneet ensi-iltansa tai ovat tuotantovaiheessa vuonna 2020 tai sen jälkeen.

Opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen, jolloin olen pyrkinyt ymmärtämään aihetta kokonaisvaltaisesti (Jyväskylän yliopisto). Työhön on haastateltu 2020-luvun lastenelokuvien tekijöitä, jotta saisin yleisen käsityksen tarinoiden taustoista ja teemoista. Haastateltavat olivat tuottaja-käsikirjoittaja Jani Pösö (Räkä ja Roiskis), käsikirjoittaja Kirsikka Saari (Sihja - kapinaa ilmassa), ohjaaja Marja Pyykkö (Sihja - kapinaa ilmassa), tuottaja-käsikirjoittaja John Lundsten (Kiljuset!) ja tuottaja Rimbo Salomaa (Risto Räppääjä -elokuvat).

Opinnäytetyössäni yhtenä lähteenä toimii myös Diversiteetti suomalaisissa elokuvissa ja tv-sarjoissa 2020 -tilasto, jonka laadimme Audiovisual Producers Finlandille yhdessä vuosikurssilaisten Saga Grahnin ja Jenni Mäkelän kanssa. Esittelimme tilastotulokset elokuva-alan ammattilaistapahtumassa Finnish Film Affairissa, syyskuussa 2021. Olen esitellyt tämän tilaston tässä työssäni selvittääkseni kotimaisten elokuvien roolihahmojen yleistä tilannetta diversiteetin suhteen.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen, ja siihen liittyy teososa: fiktiivinen lyhytelokuva Levykauppa, jonka on käsikirjoittanut ja ohjannut Lotte Laitinen. Elokuva on kohdennettu nuorille. Toimin projektissa tuottajana, ja elokuvan valmistuspäivä on toukokuussa 2022. Levykaupan käsikirjoituksessa ja tuotantoprosessissa on tehty tietoista työtä diversiteetin edistämiseksi, ja reflektoin elokuvan tuotantoprosessia luvussa 6.

Päätavoitteeni tällä työlläni on tuoda esiin elokuvien tarinoiden merkitystä nimenomaan lapsille, nostaa kysymyksiä diversiteettiin ja sen kehittämiseen liittyen sekä tutkia kotimaisen lastenelokuvan tilaa. Nämä ovat myös itselleni tärkeitä aiheita ja teemoja, joiden parissa voisin nähdä itseni työskentelemässä myös tulevaisuudessa.

Suosittelen lukemaan pohjatiedoksi jo Metropolian Elokuvan ja television koulutusohjelmasta valmistuneen Milja Niemisen opinnäytetyön Diversiteetin kehittäminen kotimaisten elokuvien ja TV-sarjojen roolituksessa, joka on ollut itselleni korvaamaton pohjatietopaketti. Nieminen laati myös vuoden 2019 diversiteettitilaston kotimaisista elokuvista ja tv-sarjoista APFI:lle.

Niemisen työn johdannossa todetaan elokuvien yksipuolisen ihmiskuvan olevan globaali ongelma, jonka taustalla ovat vuosikymmenten historia valtarakenteista, syrjinnästä, rasismista, homo- ja transfobiasta sekä lukuisista eri keinoista hiljentää eri ihmisryhmiä ja viedä heiltä ihmisoikeuksia. (Nieminen 2021, 2.) Muun muassa tämän tietouden vuoksi halusin tarttua samaan aiheeseen, joskin tarkastellen lapsille kohdennettua sisältöä. Kukaan ei synny rasistiksi eikä syrjijäksi ja niinkin emotionaalisesti vaikuttavalla medialla kuin elokuvalla, sillä on tahtoessamme äärettömän suuri vaikutus katsojaan ja hänen maailmankuvaansa.

2 Lastenelokuva

2.1 Lastenelokuvan määritelmä

Lastenelokuva on elokuva, jonka tarina on kohdennettu yleensä 12-vuotiaille ja sitä nuoremmille lapsille. Se on nuorisotelokuvan lisäksi ainoa elokuvan lajityyppi, jonka sisällön, muodon ja kerronnan määrittää lähtökohtaisesti tekijä elokuvan itsensä ulkopuolelta. Tässä tapauksessa kohdeyleisö eli lapset. Olennaista tarinankerronnan kannalta on siis ottaa huomioon lapsen kyky havaita ja ymmärtää asioita. (Römpötti & Karlstedt 2021, 34.)

Ominaista lastenelokuville on, että tarinaa kerrotaan lapsen näkökulmasta sen sijaan, että lasta seurattaisiin aikuisen näkökulmasta. Elokuvan tarinaa kerrotaan tavalla, jonka lapsi ymmärtää helposti, esimerkiksi tuttujen kokemusten kautta. Yleensä tarinat etenevät pääosin kronologisesti. Lastenelokuvien tavoite voi olla muun muassa näyttää lapselle, ettei hän ole ongelmiansa tai kysymystensä kanssa yksin, ja tarjota ratkaisuja ja vastauksia näihin. (ECFA, 1.)

Lastenelokuvia markkinoidaan usein myös koko perheen elokuvina, perhe-elokuvina tai elokuvina kaikenikäisille, sillä lapsi käy vain harvoin elokuvateatterissa yksin. Tämän vuoksi itse asiassa useimmat näistä elokuvista on tietoisesti rakennettu vetoamaan yhtä lailla aikuisiin, jotka katsovat niitä lasten kanssa. (Brown 2017, 3.) Keinoja voivat olla esimerkiksi intertekstuaaliset viittaukset populaarikulttuuriin tai elokuvan historiaan (Römpötti & Karlstedt 2021, 33–34).

2.2 Lastenelokuva Suomessa

Kotimaisten elokuvantekijöiden merkittävä kiinnostus lastenelokuvia kohtaan heräsi 2000-luvun alussa, jolloin lastenelokuvien suosio kasvoi roimasti DVD-markkinoiden myötä (Kejonen 2011, 14). Tästä eteenpäin lastenelokuvalla on ollut merkittävä rooli kotimaisella elokuvakentällä. Esimerkiksi vuonna 2016 kolme suosituinta kotimaista elokuvaa olivat lastenelokuvia. Vuonna 2020 ja 2021 viiden suosituimman kotimaisen elokuvan joukossa oli yksi lastenelokuva kumpanakin vuonna (Suomen elokuvasäätiö b). Suosiota selittää jo aiemmin mainittu huomio, että lapsi käy vain harvoin katsomassa elokuvan yksin – kaupallisen toiminnan kannalta tämä tarkoittaa useamman lipun myyntiä ja näin ollen suurempaa tuottoa (Parkkinen, 2017).

Kotimainen lastenelokuva pohjautuu usein kirjallisuuteen. Esimerkiksi Risto Räppääjät sekä Heinähattu ja Vilttitossu -elokuvat ovat suosituimpia kirjoihin perustuvia kotimaisia lastenelokuvia. Heinähattu, Vilttitossu ja ärhäkkä koululainen -elokuvaa tuottanut Jarkko Hentula toteaa Ylen haastattelussa kirjoihin pohjautuvuudelle olevan selkeä taloudellinen syy: jos valmiin yleisön elokuva kerää 300 000 katsojaa ja ennestään tuntemattoman alkuperäiskäsikirjoituksen 100

000 katsojaa, täytyy olla perusteita, jotta pienemmän yleisön elokuva päätyisi tuotantoon. (Parkkinen, 2017.) Suomalaisen lastenelokuvan historiassa on kuitenkin myös alkuperäiskäsikirjoitusten menestystarinoita, kuten Poika ja Ilves (1998), joka edelleen on kaikkien aikojen katsotuin kotimainen lastenelokuva (Kejonen 2011, 12; SES b).

Suomen elokuvasäätiölle esitettiin 2000-luvun alussa kiintiötä lastenelokuville. Nämä esitykset ovat kuitenkin unohdettuja, sillä kotimainen lastenelokuva näyttytyy täysin kilpailukykyisenä muiden suomalaisten elokuvien rinnalla katsojamäärissä ja sitä pidetään taiteellisesti tasokkaana ja kansainvälisesti kilpailukykyisenä (Kejonen 2011, 19).

2.3 Elokvatuotannon prosessi pähkinänkuoressa

Elokvatuotannon prosessi ja sen vaiheet ovat pääpiirteittäin samankaltaisia kaikkien elokuvien kohdalla, mutta prosessien pituus voi vaihdella tuotannosta riippuen. Prosessin vaiheita on viisi: ennakkotutkimus ja kehittäminen, esituotanto, varsinainen tuotanto, jälkituotanto sekä levitys. Kehitysvaiheessa rajataan ja valitaan aihe, idea ja teema sekä tehdään ennakkotutkimusta. Tässä vaiheessa myös käsikirjoitus valmistuu ja sen pohjalta laaditaan budjetti ja tuotantosuunnitelma sekä pohditaan rahoitusjärjestelyjä. Esituotantovaiheessa tehdään taiteellista ja tuotannollista valmistelua ennen siirtymistä kuvausjaksoille, varsinaiseen tuotantoon. Jälkituotantovaihe sisältää elokuvan leikkauksen kuvan ja äänen suhteen, miksauksen sekä värimäärityksen ja muut lopputyöt. Levitysvaiheessa elokuva pääsee yleisön nähtäväksi, ja markkinoinnin tavoitteena on saavuttaa mahdollisimman paljon katsojia. (Aaltonen 2011, 42–43.)

Elokuvan hahmojen roolitus tapahtuu esituotantovaiheessa. Yleensä ohjaaja tekee ratkaisevia valintoja roolijaosta, ja se vaikuttaa myös suuresti elokuvan lopputulokseen ja suosioon (Nieminen 2021, 4–5).

2.3.1 Elokuvan rahoitus

Elokuvalle haetaan rahoitusta tuottajan valitsemalla strategialla. Kotimaisille tuotannoille haetaan ensisijaisesti rahoitusta Suomesta, mutta yhä enenevässä määrin myös kansainvälisiltä tahoilta. Kotimaisia kokoillan fiktioelokuvia rahoitetaan pääasiassa julkisilla varoilla toimivan Suomen Elokuvasäätiön toimesta (Seppä 2009, 1). Lisäksi eri julkaisukanavat voivat rahoittaa projektia ostamalla elokuvan esitysoikeudet ja levitysyhtiö levitysoikeudet. Myös yksityinen rahoitus on noussut merkittäväksi elokuvatuotantojen mahdollistajaksi viime vuosina sponsorointiyhteistyön ja sijoittamisen muodossa. Näistä merkittävämmäksi keinoksi on muodostunut sponsorointiyhteistyö, joka on vastikkeellista, molempia osapuolia hyödyntävää yhteistyötä kohteen ja sponsorin välillä. (Aaltonen 2011, 176; Lukkarinen 2021, 5–6.)

Kotimaisen rahoituksen ollessa koossa voidaan edetä kansainväliseen rahoitukseen, jonka hakeminen aloitetaan suomalaisten tuotantojen kohdalla yleensä muista Pohjoismaista. Strategiaa kannattaa pohtia ja resursseja käyttää potentiaalisimpiin kohteisiin. Elokuva voidaan esimerkiksi tarjota ulkomaisille tv-kanaville ennakko-ostoon tai yhteistuotannoksi, jolloin projektiin kiinnitetään esimerkiksi yhteistuottaja tai muu tekijä toisesta maasta. (Aaltonen 2011, 184–185.)

Merkittävin kotimainen rahoittajataho Suomen Elokuvasäätiö (SES) (Lukkarinen 2021, 5) tukee rahallisesti elokuvaprojekteja niiden eri vaiheissa. Säätiön toiminnan on tarkoitus monipuolistaa kotimaista elokuvakerrontaa ja varmistaa sisältöjen saavutettavuus eri jakelukanavissa sekä vauhdittaa suomalaisen elokuva-alan kansainvälistymistä. SES tukee projektien eri vaiheita esimerkiksi käsikirjoitusapurahalla, kehittämistuella projektin alkuvaiheessa sekä tuotantuella, jonka avulla elokuva valmistetaan. Säätiöllä on erikseen haettavana myös muun muassa markkinointi- ja levitystukia. Kaikkia tukia haetaan säätiön nettisivuilla sähköisen hakulomakkeen kautta. (SES d.)

2.3.2 Elokuvan levitys

Olennaista elokuvan tuotantoprosessissa on myös sen levittäminen. Levitysyhtiöt ostavat levitysoikeudet tuotantoyhtiöiltä ja näin samalla rahoittavat hankkeen toteutumista. Levittäminen voi olla esimerkiksi kotimaista tai kansainvälistä tv- tai suoratoistopalvelulevitystä, teatterilevitystä tai fyysisten kopioiden, kuten dvd-levyjen, jakelua. Levitys-, tiedotus- ja markkinointistrategiat ovat osa tuotantojen suunnittelua ja olennainen osa elokuvan tuenhakuprosessissa. (Aaltonen 2011, 143.) Levitysyhtiöt välittävät elokuvat teattereille ja yrittävät saada niille mahdollisimman paljon katsojia. Lipunmyyntitulo määrää levitysyhtiön tulot. (Kankaanpää 2016.)

Diversiteettikysymystä pohtiessa voidaan todeta, että levittäjillä, kuten myös rahoittajilla, on valtava vastuu sisältöjen suhteen, sillä nämä tahot päättävät olennaisesti tuotantojen etenemisestä yleisön nähtäville teattereiden ja muiden kanavien kautta.

3 Diversiteetti

3.1 Määritelmä ja sanastoa

Elokvien diversiteetistä, kuten mistä tahansa viitekehyksellisestä aiheesta puhuttaessa on tärkeää ymmärtää sanastoa, termien tarkoituksia ja eroavaisuuksia. Alle on listattu tässä opinnäytetyössä ja sen lähteissä esiintyviä keskeisiä termejä selventämään aihetta lukijalle. Termejä ovat määrittäneet suomeksi esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Sukupuolen moninaisuuden keskus sekä Fem-R-kansalaisjärjestö, ja alla olevat selitykset on laadittu vahvasti näiden lähteiden pohjalta.

Diversiteetti eli monimuotoisuus on termi, jolla kuvataan yksilöiden ominaisuuksien vaihtelua yhteiskunnallisessa kontekstissa. Ominaisuuksia voivat olla esimerkiksi ikä, sukupuoli, toimintakyky, etninen tausta, uskonto, koulutus, seksuaalinen suuntaus ja sukupuoli-identiteetti. (Fem-R.)

Representaatio-sana pohjautuu englannin kielen sanaan representation eli edustus. Termillä viitataan ihmisryhmän mahdollisuuteen tulla kuulluksi ja nähdyksi yhteiskunnassa, esimerkiksi mediassa. Representaatiosta puhuttaessa viitataan myös vähemmistöjen äänen puutteeseen yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. (Fem-R.)

Yhdenvertaisuus tarkoittaa, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. (THL.)

BIPOC tai **POC** (black, indigenous and people of color) tarkoittaa mustia, alkuperäiskansoja ja ulkoisten ominaisuuksiensa vuoksi muiksi kuin valkoisiksi miellettyjä ihmisiä (Fem-R).

Etninen ryhmä tarkoittaa ryhmää, jonka jäseniä yhdistää kulttuuriperintö, uskonto, kieli, alkuperä tai ulkonäkö. Etninen vähemmistö viittaa ihmisten muodostamiin ryhmiin, jotka edustavat tietyn alueen tai yhteiskunnan sisällä vähemmistöä. (THL.)

Eksotisoinnilla tarkoitetaan tilannetta, kun ei-valkoinen ihminen nähdään ainoastaan hänen etnisyytensä ja siihen liittyvien stereotyyppien kautta. Eksotisoinnin avulla käytetään valtaa, esineellistetään ja tyypistetään ihminen tietyn ryhmän edustajaksi. (Fem-R.)

Seksuaalivähemmistöihin kuuluvat ihmiset, joiden seksuaalinen suuntautuminen on jotain muuta kuin heterous. Tässä opinnäytetyössä sekä APFI:lle laaditussa diversiteettitilastossa käytetään kirjainyhdistelmää LGTBQ+, joka viittaa sekä seksuaali- että sukupuolivähemmistöihin: lesbot, homot, bi-ihmiset, transihmiset, intersukupuoliset ja queerit. Kirjainlyhenteestä on eri versioita riippuen siitä, mihin ryhmiin halutaan viitata. (Seta.)

Sukupuolen moninaisuus -ilmaisulla viitataan siihen, että sukupuoli on moninainen ilmiö, joka ei ole jaettavissa kahteen, toisilleen vastakkaiseen ja selvästi toisistaan erotettavaan sukupuoleen. Tässä yhteydessä voidaan käyttää myös monikkomuotoa sukupuolten moninaisuus. Sukupuolen moninaisuus sisältää sekä sukupuolivähemmistöt että -enemmistöt. Yksilötasolla voidaan ajatella, että jokaisen ihmisen sukupuoli koostuu ainutlaatuisista ja yksilöllisistä piirteistä ja on täten moninainen. (Seta.)

Seksuaalisessa suuntautumisessa on kyse siitä, keihin ihminen tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetovoimaa. Määrittelyn perustana on sekä oma että vetovoiman kohteen sukupuoli. (Seta.)

Queer-nimikettä käyttävät usein henkilöt, jotka kokevat muut määritelmät liian rajoittavina kuvatessaan identiteettiään. Sana on yleisesti myös akateemisessa käytössä, ja sillä kyseenalaistetaan sukupuoleen ja suuntautumiseen liittyviä tiukkarajaisia normeja. Käsite ei kuitenkaan ole neutraali, vaan se voidaan kokea myös loukkaavana, sillä sitä on käytetty haukkumasanana. Olennaista on, että identifioivat käsitteet, kuten queer, lähtevät henkilöstä itsestään, ei ulkopuolisen määritelmästä. (Yle Kioski; Seta.)

Cissukupuolinen / **cis**-sanaa käytetään kuvaamaan sitä, että henkilön sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu ovat hänelle syntymässä määritellyn sukupuolen ja siihen kulttuurissa yleensä liitettyjen odotusten mukaiset (Seta).

Sukupuolivähemmistö on kattokäsite, jolla viitataan henkilöihin, jotka eivät koe syntymässä määriteltyä sukupuolta omakseen tai joiden sukupuoli, sen ilmaisu ja kokemus eivät kaikin tai jollain tavoin vastaa normatiivisia käsityksiä sukupuolesta ja jotka itse määrittelevät kuuluvansa johonkin sukupuolivähemmistöön, kuten transsukupuoliset, transvestiitit, muunsukupuoliset tai intersukupuoliset (Seta).

Transsukupuolinen on henkilö, jonka sukupuoli ei vastaa hänelle syntymässä määritettyä sukupuolta. Useat transsukupuoliset tarvitsevat korjaushoitoja, jotta he voisivat elää paremmin omassa sukupuoleessaan. Osa muunsukupuolisista

käyttää myös itsestään termiä transsukupuolinen, koska he käyvät hyvin vastaavanlaisen korjausprosessin läpi. (Trasek.)

Transvestiitti on ihminen, joka on pääosin tyytyväinen syntymässä annettuun sukupuoleensa, mutta jolla on tarve ajoittain ilmentää itsessään toista sukupuolta. Tyypillisesti monet transvestiitit ilmentävät toista sukupuolta pukeutulla tai meikkaamalla. (Trasek.)

Muunsukupuolinen on henkilö, joka kokee, että kumpikaan binäärisukupuolista ”nainen” tai ”mies” ei ole hänen sukupuoltaan kuvaava termi. Osa muunsukupuolisista kokee olevansa jotain miehen ja naisen välillä, osa taas kokee olevansa jotain täysin muuta. Joku voi myös kokea, ettei hänellä ole sukupuolta. Osa muunsukupuolisista tarvitsee samoja korjaushoitoja kuin transsukupuoliset. (Trasek.)

Vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa (THL; YK 2011.)

Rasismi tarkoittaa oletetun ihmisryhmän arvottamista esimerkiksi etnisen alkuperän, ihonvärin, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella alempiarvoiseksi kuin muut ihmisryhmät. Rasismiin usein kuuluu se, että omaa ryhmää pidetään parempana kuin toisten ryhmiä. Rasismi aiheuttaa eriarvoistumista ja vahingoittaa sen kohteiden lisäksi koko yhteiskuntaa. Rasismia käytetään vallan välineenä. (THL.)

3.2 Diversiteetti suomalaisissa elokuvissa ja tv-sarjoissa 2020 -tilasto

Tämän opinnäytetyön yhtenä lähteenä on käytetty yhdessä Saga Grahnin ja Jenni Mäkelän kanssa laatimaani tilastoa vuoden 2020 kotimaisten fiktiivisten tv-sarjojen ja pitkien elokuvien diversiteetistä. Tilasto on laadittu Audiovisual Producers Finlandin (APFI) tilauksesta ja se toteutettiin vuoden 2021 aikana

katsomalla kaikki edellisvuonna ensi-iltansa saaneet 23 tv-sarjaa ja 18 elokuvaa (lukuun ei ole otettu huomioon päivittäissarjoja). Sisällöistä listattiin kaikki hahmot eri kategorioihin roolin sekä mahdollisen vähemmistöedustuksen perusteella ja lopuksi tehtiin yhteenveto. Tämä oli toinen kerta, kun tilasto toteutettiin tällä tavoin. Tilastoinnin alkuperäisidea on lähtöisin Jonathan Tuoviselta, joka tällä hetkellä työskentelee Rabbit Filmsilla.

Hahmojen luokittelukategoriat olivat seuraavanlaiset: päähenkilö, keskeinen henkilö, sivuhahmo ja pienrooli. Päähenkilöt olivat luonnollisesti merkittävimpiä rooleja, keskeiset henkilöt olennaisesti osana tarinaa, sivuhahmot esiintyvät kerran tai useammin tarinassa ja heillä oli repliikkejä. Pienroolit käsittävät muun muassa kaupan kassatyöntekijöitä, jotka olivat jollain tapaa osana tarinaa. Tämä jako ei varsinaisesti vaikuttanut tilaston lopputulokseen, vaan sen tehtävä oli ainoastaan antaa osviittaa, millaisissa rooleissa vähemmistöjä esiintyy. Avustajia ei tilastoitu.

Diversiteettikulmasta hahmot kategorisoitiin seuraavanlaisesti: BIPOC-hahmot, seksuaalivähemmistöt, sukupuolivähemmistöt ja vammaiset. Lisäksi tilastoitiin niin sanottu valtaväestö eli valkoiset cissukupuoliset hahmot ja verrattiin myös mies- ja naishahmojen suhteellista lukumääräeroa. Tulkinta hahmoista tehtiin selkeistä viittauksista. Mikäli viittaukset olivat epäselkeitä eivätkä suoraan kertooneet hahmon taustasta, hahmoa ei kirjattu vähemmistöjen edustajaksi. Tilastossa käsitellään nimenomaan hahmoja, ei näyttelijöitä.

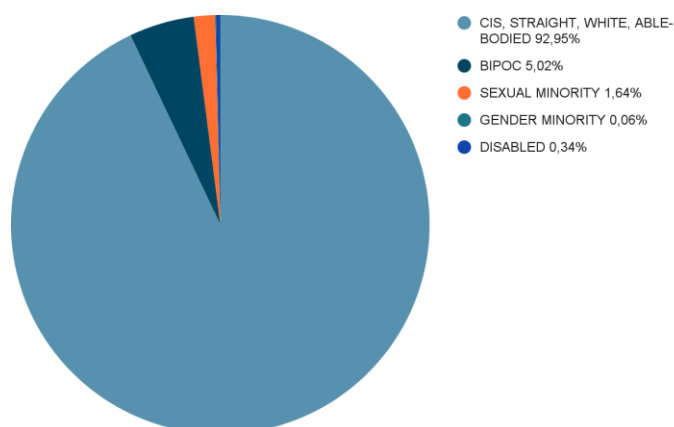
Huomioitavaa tulosten kannalta on myös se, että hahmoja heidän luonnollisessa ympäristössään ei ole listattu vähemmistöiksi, mikäli rooli ei ole ollut merkittävä. Esimerkiksi Syyriaan sijoittuvassa sisällössä syyrialaisia hahmoja ei ole listattu vähemmistöiksi, koska he ovat kyseisen ympäristön valtaväestöä.

3.2.1 2020 tilaston tulokset

Listatuissa 18 elokuvassa oli yhteensä 498 hahmoa ja 23:ssa tv-sarjassa 1274 hahmoa. Kokonaisjakauma valtaväestöjä edustaneiden hahmojen ja vähemmis-

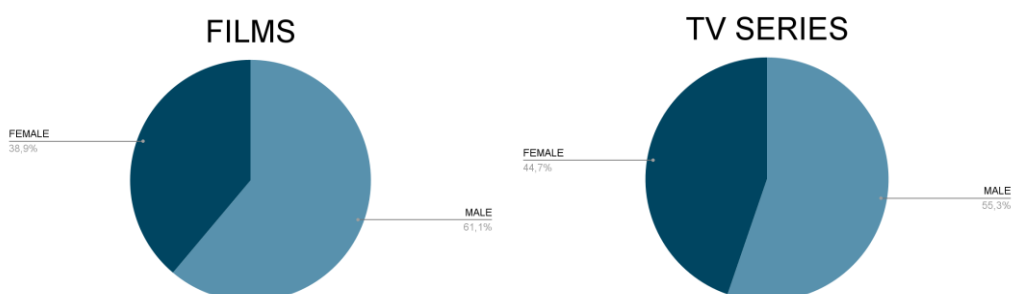
töhahmojen välillä oli suuri. Kaikista hahmoista cissukupuolisia, heteroita, valkoisia ja vammattomia oli 92,95 %. BIPOC-hahmoja 5,02 %, seksuaalivähemmistöjä 1,64 %. Sukupuolivähemmistöjä 0,06 % ja vammaisia 0,34 %. (Grahn, Mäkelä, Rissanen 2021.)

Alla olevat graafiset kuviot ovat suoraan APFI:n Diversiteettitilasto 2020 -julkaisusta poimitut. Laadin kuviot osana tilastointiprojektia syksyllä 2021.

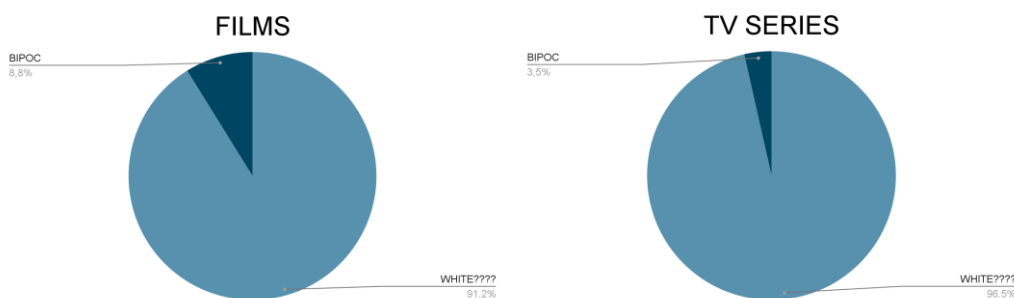
Kuva 1 Vähemmistöihahmojen kokonaisuus verrattuna valtaväestöhahmoihin (Grahn, Mäkelä, Rissanen 2021).

Elokuva-ala on aina ollut miehinen (Talvio 2018, 11) niin tekijöiden kesken kuin myös hahmorepresentaatioissa. Vuonna 2020 suomalaisissa elokuvissa cissukupuolisten mies-naisjakauma 61,1 % - 38,9 % ja tv-sarjoissa 55,3 % - 44,7 %. Naispääosia elokuvissa oli 42,4 % ja tv-sarjoissa 47,8 %. (Grahn, Mäkelä, Rissanen 2021.)

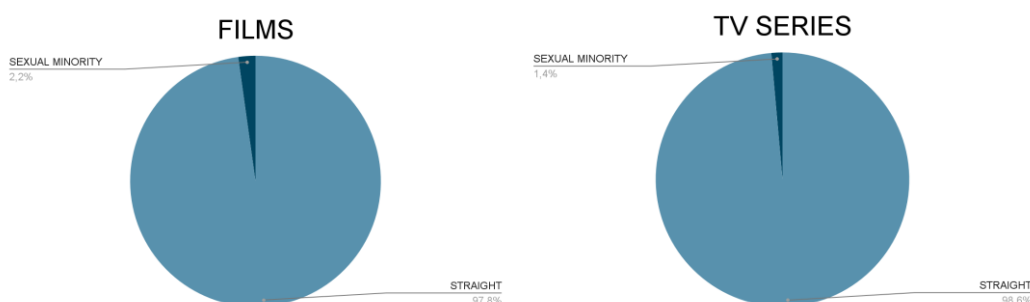
Kuva 2 Cismiesten ja -naisten osuudet hahmoista (Grahn, Mäkelä, Rissanen 2021).

Yhteensä kotimaisissa elokuvissa ja tv-sarjoissa oli 89 BIPOC-hahmoa vuonna 2020. Kolme heistä oli päähenkilöitä. Eri etnisiä vähemmistöryhmiä ei pystytty erottelamaan selkeästi, sillä niiden edustus oli minimaalinen. Esimerkiksi saamelaisia ja Suomen romaneita ei esiintynyt vuoden 2020 sisällöissä lainkaan. Valtaosa kategorian hahmoista oli BIPOC-hahmoja. (Grah, Mäkelä, Rissanen 2021.)

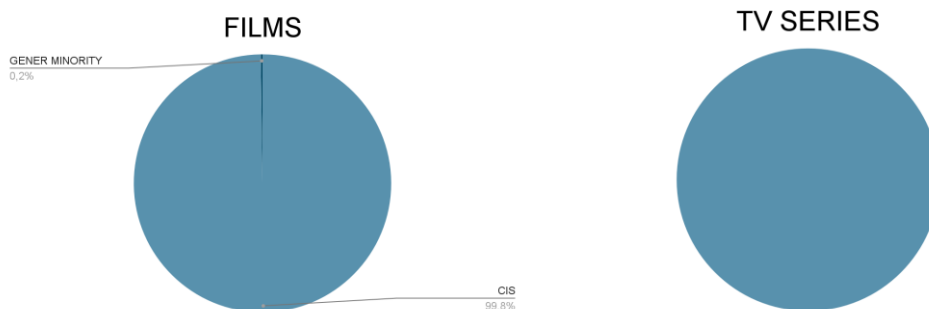
Kuva 3 Etnisten vähemmistöjen ja BIPOC-hahmojen suhde valkoista kantaväestöä edustaviin hahmoin (Grah, Mäkelä, Rissanen 2021).

Seksuaalivähemmistöjä edustavia hahmoja oli yhteensä 29, joista 10 oli päähenkilöitä. Seksuaalivähemmistöjen huomattiin olevan jo enemmän normalisointuneita, ja tämän tilastokategorian hahmojen kohdalla todettiin vähiten alleviivaavia ja stereotyyppisiä käsityksiä sekä ennakko-oletuksia. Ongelmakohtia oli kuitenkin esimerkiksi valkoisten cis-hahmojen dialogissa syrjivien vitsien muodossa. (Grah, Mäkelä, Rissanen 2021.)

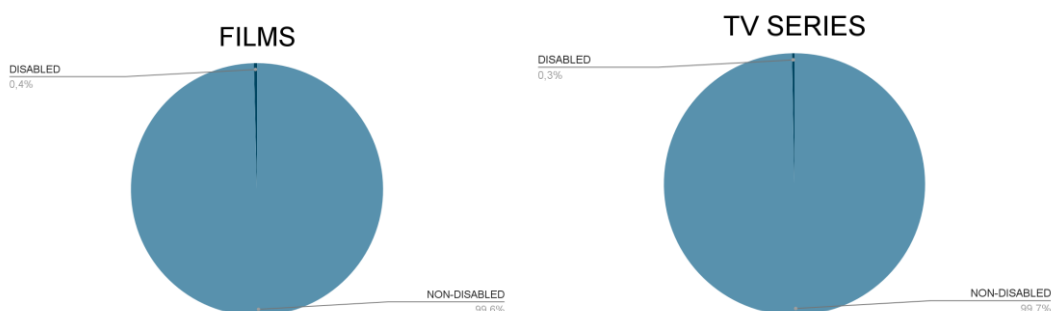
Kuva 4 Seksuaalivähemmistöjä edustavien hahmojen suhde heterohahmoin (Grah, Mäkelä, Rissanen 2021).

Tilastoon listattiin ainoastaan yksi sukupuolivähemmistön edustaja, ja hänen roolinsa oli keskeisen hahmon rooli (Grahn, Mäkelä, Rissanen 2021).

Kuva 5 Sukupuolivähemmistöjen osuus hahmoista. Sarjoissa ei esiintynyt yhtään sukupuolivähemmistöä edustavaa hahmoa. (Grahn, Mäkelä, Rissanen 2021.)

Vammaisia hahmoja oli yhteensä kuusi. Yksi heistä oli pääroolissa ja viisi sivuhahmoina. (Grahn, Mäkelä, Rissanen 2021.)

Kuva 6 Vammaisten hahmojen osuus (Grahn, Mäkelä, Rissanen 2021).

Tilastosta huomattiin, että tilanne ei kehittynyt vuoteen 2019 verrattuna. Lukumäärällisesti vähemmistöihahmoja oli enemmän, mutta niin myös hahmoja kokonaisuudessaan, joten prosentuaaliset erot eivät vuosien välillä juurikaan eronneet. Vähemmistöihahmoja nähtiin enemmän sivu- ja pienrooleissa kuin merkittävissä rooleissa. (Grahn, Mäkelä, Rissanen 2021.)

Tilastointia laadittaessa huomattiin myös, että usein vähemmistöihahmojen funktio käsikirjoituksessa liittyi heidän taustaansa ja hahmot olivat osa tarinaa esimerkiksi ihonvärinsä vuoksi ja rasismikysymysten kautta, eivät vain hahmoina muiden joukossa. (Grahm, Mäkelä, Rissanen 2021.)

3.3 Vuosien 2020–2022 lastenelokuvien diversiteetti

Vuosina 2020 ja 2021 elokuvateattereissa ensi-iltansa sai neljä kotimaista lastenelokuvaa: Heinähattu, Vilttitossu ja ärhäkkä koululainen, Risto Rämpääjä ja väärä Vincent, Pertsu ja Kilu sekä Vinski ja näkymättömyyspulveri. Näistä kaikki ovat kirjoihin pohjautuvia tarinoita. Kaikissa näissä elokuvissa seikkailee pääosin valkoiseen valtaväestöön kuuluvia hahmoja. Esimerkiksi Heinähattu ja Vilttitossu -elokuvassa nähtiin yksi POC- pienrooli, loput hahmoista edustivat valtaväestöä.

Koronatilanteen vaikutusten vuoksi kotimaisia lastenelokuvia on tämän työn kirjoitushetkellä odottamassa ensi-iltansa. Vuodelle 2022 on suunniteltu ainakin seuraavien lastenelokuvien ensi-illat: Supermarsu 2, Kiljuset!, Etsivätoimisto Henkka & Kivimutka sekä Sihja - Kapinaa ilmassa, jonka ohjaaja Marja Pyykkö (28.3.2022) nostaa haastattelussaan esille keskustelun tärkeyden diversiteettikysymysten ympärillä, tiedonhaun merkityksen ja konsultaatioavun pyytämisen silloin, kun oma tietämys tuntuu vajavaiselta. Hän myös toteaa, että on vielä paljon työtä ja matkaa siihen pisteeseen, että tarinat olisivat kaikkien tarinoita enemmistön tarinoiden sijaan.

Olen kasvanut alalle sellaisilla neuvoilla, joilla on opittu pärjäämään, mutta ei muuttamaan. Katson hyvin kunnioituksella sitä rohkeutta, jolla asiat muuttuvat ja koitan omassa työssäni kehittyä. Olen jopa pyytänyt ihan jeesiä, että anna kysymyksiä, jotta ymmärrän riittävällä tavalla. Diversiteetti on asia, joka on todella pinnalla ihan jo tuottajien ja tilaajien tasolla. Heillä on toiveita siitä, että se keskustelu käydään jokaisen hankkeen kanssa hahmoista ja siitä, kuinka ne peilaavat yhteiskuntaa tällä hetkellä. (Pyykkö 28.3.2022.)

Pitäisikö alalla pureutua diversiteettiin ja sen merkitykseen tietoisemmin? Moni tekijä sanoo, että asia on itsestäänselvyys omassa työssään, mutta vähemmistöjen edustus on silti hyvin minimalistista ylipäätään suomalaisten elokuvien hahmoissa. Kirsikka Saari, toinen Sihja - Kapinaa ilmassa -elokuvan käsikirjoittajista, ajattelee diversiteetin puutteen syiden lähtevän tekijöistä:

Elokuva-ala on vielä tosi valkoinen, se on ihan selkeä juttu. Meillä on ylipäätään ihan vasta viime vuosina sukupuolten välinen tasa-arvo edistynyt. Siitä on alle kymmenen vuotta, kun kävimme alalla keskusteluita, että onko meillä tasa-arvo-ongelmaa vai ei. Kun alkoi tulla ensimmäisiä tilastoja, ei tarvinnut enää hirveästi väitellä, sen jälkeen oli mustaa valkoisella. Keskustelu on ollut hirveän hidasta, jähmeää ja tapahtunut myöhään. Sellaista eipäsuopus -keskustelua, sen sijaan, että olisi mietitty niitä keinoja. Mutta siinä suhteessa on menty eteenpäin tosi paljon. Meillä on jopa naisia ohjaamassa elokuvia Suomessa. Jihuu! Eikä enää tule niitä naisohjaajakysymyksiä. (Saari 3.3.2022.)

Kun tarkastellaan 2020-luvun lastenelokuvien tekijöitä, voidaan todeta, että ala on miesvaltainen edelleen, joskin varmasti jo tasoittuneempi verraten aiempaan. SESin tukemien pitkien lasten- ja nuortenelokuvahankkeiden niin sanotuista ”ydintiimeistä” (käsikirjoittaja, ohjaaja, tuottaja) 57 % oli miesoletettuja ja 43 % naisoletettuja. Lukuun on otettu huomioon SESin tukia saaneet hankkeet aikavälillä 2020 - maaliskuu 2022. (SES e.)

4 Kotimaiset lastenelokuvat 2020-luvun varhaisessa vaiheessa

4.1 Lastenelokuvan tila Suomessa 2020-luvulla

Kotimaisen lastenelokuvan tila nähdään vahvarena alan tekijöiden keskuudessa. Suomen elokuvasäätiö oli tukenut 7.3.2022 mennessä neljäätoista pitkää fiktiivistä lasten- tai nuortenelokuvaa (animaatiot pois lukien) 2020-luvulla. Vertailun vuoksi 1990-luvulla ensi-illan sai yhteensä vain kolme pitkää lastenelokuvaa (Römpötti & Karlstedt 2021, 30). Tarkasteltaessa säätiön tukemia

hankkeita 2020-luvulla kotimainen lastenelokuva perustuu usein kirjallisuuteen ja alkuperäiskäsikirjoituksia on merkittävän vähän. Kiljuset! -elokuvan (2022) tuottaja käsikirjoittaja John Lundsten pohtii kirjoihin pohjautuvien elokuvien olevan suhteellisen varmoja katsojamagneetteja ja sen vaikuttavan mahdollisesti myös rahoitukseen.

Se on varmaan yllyttänyt siihen, että säätiö ja rahoittajat haluavat mielellään tukea tuollaisia elokuvia, joilla on katsojapotentiaalia – mikä varmaan pätee Kiljuusiinkin jollain tavalla. Aika vähän tehdään mitään originaalikäsikirjoituksia, mikä tietysti on aika sääli. Mutta on todella positiivista, että jo olemassa oleviin tarinoin perustuvat jutut ovat hirveän suosittuja ja mielestäni ihan hyviäkin elokuvia on tehty paljon. Sitten jossain vaiheessa ehkä tulee se ajatus siitä, että kuinka monta saman brändin juttua voi tehdä ilman, että se ryhtyy toistamaan itseään, tai ilman, että se rupeaa olemaan tosi epäkiinnostavaa. Mutta kyllähän niitäkin sitten mennään tosi paljon katsomaan. (Lundsten 22.2.2022.)

Sihja – kapinaa ilmassa -elokuva on ainoa lähitulevaisuudessa ensi-iltansa saava kotimainen lastenelokuva, joka perustuu alkuperäiskäsikirjoitukseen. Tarinan ovat kirjoittaneet Kirsikka Saari ja Jenni Toivoniemi. Saari kommentoi kotimaisen lastenelokuvan tilaa yksipuoliseksi, joskin muutoksen alla olevaksi:

Onhan lastenelokuvan tila Suomessa suhteellisen yksipuolista, melko paljon tehdään adaptaatioita. Pitkään on tuntunut siltä, että suhtautuvatko tekijät lastenelokuvien käsikirjoituksiin kunnianhimoisesti? Tuntuu sen olevan päivänselvä, että tehdessä aikuisille elokuvia, siellä on alkuperäiskäsikirjoituksia. Nyt tuo onneksi on vähän alkanut parantumaan lastenelokuvien sarallakin. Pitkään kuitenkin tuntui, ettei tehdä muuta kuin adaptaatiota. Eli ikään kuin lastenelokuva olisi sellainen, joka tehdään varman päälle ja nopeasti – adaptaatio on nopeampaa, kun maailma ja henkilöt ovat kehitetty valmiiksi. (Saari 3.3.2022.)

Suuria katsojamääriä kotimaiset lastenelokuvat ovat keränneet jo vuosituhannen alkupuolella, kun lastenelokuvien keskimääräinen katsojaluku vuosina

2000–2019 oli lähes 180 000. Kun suomalaiselle elokuvalla 100 000:aa katsojaa on pidetty yleisesti hyvänä lukuna, lastenelokuvan suosio on nostanut rajaa ylöspäin. Esiin nousevat perusteet kotimaisen lastenelokuvan adaptaatiopainotukselle näyttäisivät olevan taloudelliset syyt, sillä suosituista, paljon luetuista lastenkirjoista tehdyt elokuvat keräävät paljon katsoja. Lisäksi tarinan tutuus vaikuttaa kohdeyleisön havainto- ja ymmärryskykyyn, sillä tutut hahmot ja tarinat antavat odotuksia ja tekevät tarinasta lapselle helpommin seurattavan. (Römpötti & Karlstedt 2021, 30.)

4.2 Kirjallisuuteen perustuvien tarinoiden ajankuvan muutos

Tutkiessa SESin tukemia lastenelokuvahankkeita voi huomata, että vanhimmat sadut, jotka hiljattain on versioitu elokuviksi, ovat käsikirjoitusprosessin hetkellä yli sata vuotta vanhoja. Tällöin maailma on ollut hyvin erilainen, joten mitä tämä tarkoittaa kirjoitusprosessin ja diversiteettikysymyksen suhteen?

Tuon alkuperäisen Kiljusen herrasväki -kirjasarjan julkaistusta on sata vuotta. Siinä oli paljon uudelleenmietittävää maailmankuvaa ja ties mitä. Huumorissakin oli paljon, mikä ei menisi läpi tänä päivänä ja vitsejä, mitkä eivät olisi edes hauskoja. Räikein asia alkuperäisessä teoksessa oli selkeästi se, että siinä revittiin huumoria toisen lapsen ylipainosta. Ja tuohan olisi ihan mahdotonta nykypäivänä. Se dumpattiin heti. (Lundsten 22.2.2022.)

Juicen 1990-luvulla julkaistuihin samannimisiin kirjoihin perustuvan elokuvan Räkä ja Roiskis tuottaja Jani Pösö kertoo käsikirjoitustiimin työstäneen kirjan tarinaa sopivammaksi nykypäivään:

Kun Juicen kirjat lukee, niin siellä on hirvittävän paljon aikaansa tuotetta, jota itse asiassa ei voisikaan enää käyttää. Kirjoissa oli paljon sellaisia asioita, joita olemme nyt 2000-lukuistaneet, "scifistäneet" ja vieneet siinä mielessä eteenpäin, että myös asioiden taustoja selitetään enemmän. Hahmot ja henki on se, mikä säilytetään ja se on meidän mielestämme tärkeintä noissa kirjoissa. (Pösö 27.2.2022.)

Hahmot ovat usein adaptaatioissa samanlaisia, kuin alkuperäisteoksissa. Tästä herää kysymys, ovatko kirjoihin pohjautuvat tarinat diversiteetin suhteen aina ennalta määrättyjä ja näin ollen diversiteetti asiana jopa unohtunut? Risto Rappääjä -elokuvista on muodostunut ajan myötä hyvin pidettyjä ja niiden suosio on edelleen suurta. Tarinoissa seikkailevat luonnollisesti samat keskeiset hahmot elokuvasta toiseen, mutta onko tuotannossa pureuduttu ajan saatossa representaatioon? Rappääjä-elokuvien tuottaja Rimbo Salomaa kuvailee seuraavaa:

“Kaikenlainen syrjintä rodun, uskonnon tai ihonvärin suhteen on absurdia ja väärin eikä ole Risto Rappääjän tai minun maailmaani. Rappääjä on jo pitkään olemassa ollut brändi ja olen saanut kysymyksiä aikuisilta, miksei niissä näyttele myös maahanmuuttajia. Aikaisemmissa, kirjoihin pohjautuvissa elokuvissa, maahanmuuttajia ei juuri ole ollut rooleissa, mutten näe jatkossa mitään estettä sille, että esimerkiksi Risto voisi olla tummaihoisen ja Nelli aasialaistaustainen muista rooleista puhumattakaan. Tulevassa Risto Rappääjä ja villi kone elokuvassa (ensi-ilta 15.2.2023) tulee jo näkymään rodullista diversiteettiä. Valinnan itsetarkoitus eikä suurin kriteeri ole rotuun tai uskontoon liittyvä vaan ensisijaisesti lapsien laulu-, tanssi- ja näyttelytaidot. Luulen muuten, että seuraava James Bond on tummaihoisen nainen. (Rimbo Salomaa 8.2.2022.)

Kuva 7 Risto Rappääjä ja väärä Vincent (Kuva: Solar Films / Marek Sabogal)

4.3 Originaalikäsikirjoitukset

Kotimaisen lastenelokuvan kentällä paistaa siis tyhjiö originaalikäsikirjoituksista. Sihja – kapinaa ilmassa -elokuvan käsikirjoittaja Saari kertoo alkuperäiskäsikirjoituksen olleen kuitenkin heille tekemisen lähtökohta:

Alkuperäiskäsikirjoitus oli itsestäänselvyys kaikin puolin. Kai se on ollut ajatus aina, että olisi hauskaa olla luomassa lastenkulttuuria ja miettiä, mitä se voisi olla. Itsestäni tuntui, että lastenkirjallisuudessa on paljon vahvoja hahmoja ja siellä käsitelläänkin ajankohtaisia aiheita ja reagoidaan nopeasti muutokseen, mutta lastenelokuva ei ehkä niinkään tee sitä. Se on ehkä mennyt vain sen keskiarvon mukaan. Jotenkin tuntui hauskalta ajatella, että mitähän sitä itse kirjoitaisi lapselle ja käsikirjoittajana oli myös hauska irrotella. Ollaan Jennin (Toivoniemi) kanssa tehty aika paljon realistista draamaa, niin oli hauskaa miettiä, mitkä olisivat niitä ulkoisia keinoja kertoa asioita. Jos huonosti käyttäytyvä ja sopeutumaton keiju haluaisi sopeutua ihmisten maailmaan, mikä se muoto olisi, jonka avulla se tapahtuu? (Saari 3.3.2022.)

Kuva 8 Sihja - kapinaa ilmassa (Kuva: Tuffi Films)

Samaisen elokuvan ohjaaja Marja Pyykkö on Saaren kanssa samoilla linjoilla uuden fiktiivisen todellisuuden luomisen suhteen ja ajattelee sellaisessa olevan automaattisesti heijasteita sen hetkisestä maailmasta:

Etsin ohjaukseksi itse nimenomaan originaalikäsikirjoitusta, jotta tekijälle maailman luominen, ja sitä kautta ehkä katsojallekin, olisi kokonaan auki. Ikään kuin se maailma ei olisi jo valmiiksi rakennettuna ja siihen saisi riemun tekijänä ja katsojana. Löytää ihan kokonaan uusi juttu. Jennin ja Kirsikan käsikirjoituksen hahmoissa on ihanalla tavalla nykypäivän anarkiaa ja tietynlainen ymmärrys klišeistä, tai tavallaan konventioista. Pidän, että lastenleffoissa se pintajuoni on aika selkeä, eli on kohtalaisen helppo seurata sitä, mitä tavoitellaan. Ja sitten taas se emotionaalinen puoli hahmojen kesken, että mikä se kehitys siellä on. Se saa olla vähän sumuisempaa, tulkinnanvaraisempaa ja jokaisen kokijan henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen muokkautuvaa.

Originaalikäsikset adaptaatioiden rinnalla antaisivat varmasti tilaa moninaisemmille tarinoille. On lohdullista, että kirjasarjoihin perustuvissa elokuvissa päähahmot pysyvät samana, eivät muutu eivätkä kasva. Lapsikatsojat löytävät aina saman. Tuntuu kuitenkin, että kun kirjoittaa hahmoja, niihin väistämättä jää jälki siitä ajasta, jossa ne on kirjoitettu. Ja silloin, kun ne rakennetaan alusta loppuun tässä hetkessä, myös diversiteetti tavallaan syntyy väistämättä ja se on elimellinen osa siinä prosessissa. (Pyykkö 28.3.2022.)

5 Moninaisuuden merkitys lapsille luodussa sisällössä

Elokuvaa voidaan pitää vaikuttavimpana median muotona. Pystymme kokemaan niiden avulla intensiivimpiäkin tunteita, sillä kokemukset välitetään katsojan nähtävälle aitoina. (Marjutus-media.) Jo tähän väitteeseen pohjautuen, voisi ajatella, että elokuvien sisällöllä olisi valtava merkitys lapsen maailmankuvan kannalta. Ja tätä mieltä olivat myös haastatellut tekijät.

Elokuvien ja tv-sarjojen sisältöhän muovaa loppupeleissä ihmisiä aika paljon. Olen siis sitä mieltä, että tekijöillä on siinä mielessä vastuu. En rajaisi sitä lastenelokuvaan. Jos ajattelee vaikkapa tuollaista, lainausmerkeissä ”lapsilasta”, heti kun olet seitsemän tai esikoulussa alat diggailla joistain asioista. Olet vaikka sitä mieltä, Risto Räppääjän loppubiisi on hyvä. Sen jälkeen on hyvin todennäköistä, että Spotify suosittelee sinulle lapsena sen Risto Räppääjän loppubiisin tehneen artistin jotain toista kappaletta, joka välttämättä ei ole tehty lapsille. Ja se voi sopia tai olla sopimatta lapsille, mutta se sisältö alkaa suoraan luomaan erilaisia merkityksiä, joita ei pysty millään tavalla kontrolloimaan. (Pösö 27.2.2022.)

Haastatteluiden pohjalta voinee todeta, että lastenelokuville tyypillistä on myös tietynlainen opetuksellisuus, joka voi esimerkiksi edesauttaa vaikeista asioista keskustelua lasten kanssa. Opetuksellisuus nähdään positiivisena silloin, kun se ei ilmene niinkään suoraan opetuselokuvamaisesti vaan enemmänkin aatteellisesti. Salomaa kertoo linjauksista Risto Räppääjän kohdalla:

Tunnen vastuullisuutta sekä pidän merkityksellisenä elokuvien roolia lasten maailmankuvan rakentajana. Räppääjä elokuvissa ei ole, eikä pidä olla alleviivattuja opetuksia, mutta subtekstistä löytyy, kuinka kohdella toisia ihmisiä ja läheisiä sekä ystävyiden ja kaveruuden merkitystä. Meillä on sisäänrakennettu ns. ”kohti hyvyyttä” -teema ja pidän sitä tärkeänä. Perheiden yhdessä kokema ilo, positiivisuus ja hyvä mieli on ollut päällimmäisinä palautteista, joita olemme Räppääjästä saaneet. Se antaa meillekin positiivista energiaa ja kannustaa jatkamaan samoilla teemoilla. (Salomaa 8.2.2022.)

Kiljuset!-elokuvan tuottaja ja käsikirjoittaja Lundsten jakaa naurahdellen hieman toisenlaisen kokemuksen lastenelokuvien opetuksista:

Itselleni tuli joskus tosi kiusallinen kokemus, kun katsoin Smurffit-elokuvaa tyttärieni kanssa, olisivatko he olleet kuuden ja neljän vanhoja. Elokuvantekijät olivat tehneet todella tsemppaavan viestin jotenkin, ”tyttö voi olla ihan mitä tahansa” ja se oli jotenkin todella alleviivattu, vaikka samalla lapseni olivat sen ikäisiä, että

eivät he edes kyseenalaistaisi sellaista, ettei voisi olla mitä tahansa. Itselle tuli vain reaktio, että mitä helvettiä tämä on. Nyt tässä istutetaan lapselle päinvas-tainen ajatus. Tämä oli nyt jotenkin ihan väärin ajateltu homma. (Lundsten 22.2.2022.)

Näiden esimerkkien lisäksi lastenelokuvat ovat tärkeitä tunteiden ja todellisuus-ten prosessoinnin mahdollistajia Marja Pyykön mukaan:

Elokuva on suuri empatiaopetus. Se on tavallaan myötäelämisen oppimisen kannalta hirvittävän voimakas työkalu. Jos ajattelee teatterimaailmaa, pieni lapsi menee sinne maailmaan helposti. Olen kokenut, että siitä seuraavat ala- ja ylä-koulun taitteessa olevat eivät ehkä uppoa niinkään teatteriin, mutta elokuva edelleen imaisee niin, että siihen pääsee mukaan. Se osuu siihen kasvumo-menttiin, jossa olet tavallaan yksin ja olisi hirveä hinku eläytymiseen ja tunteiden käsittelyyn. Ja kun siinä iässä tunteita on todella paljon, niin se, miten elokuvan ohjaaja auttaa ja antaa luvan niille, mielestäni siinä on uskomattoman hieno alue sekä sivistää, että olla tukena lapsen kasvussa ja kehityksessä. Olisi hie-noa, että lastenelokuvissa muistettaisiin myös ikäryhmä 9–13, jotta heillekin löy-tyisi jotain. On toki kovaa ryhtyä kilpailemaan Pottereiden kanssa, mutta sellais-takin kotimaista kamaa olisi hienoa saada. (Pyykkö 28.3.2022.)

6 Johtopäätökset

6.1 Peilaus omaan opinnäytetyöelokuvaan

Tuotin opinnäytetyöelokuvanani yhdessä Saga Grahnin kanssa Lotte Laitisen kirjoittaman nuortenelokuvan Levykauppa. Levykauppa kertoo 15-vuotiaasta Vaulasta, joka yrittää sulautua joukkoon levykaupassa, jonka muut asiakkaat tuntuvat seisseen samoilla paikoillaan jo vuosikymmeniä. Tosiasiassa Vaula on kuitenkin kiinnostunut levyjen sijaan jostain aivan muusta – levykaupan iha-nasta myyjästä Patissesta. Patisse on hauska, kaunis ja ennen kaikkea cool; kaikkea mitä Vaulakin haluaisi olla. Mutta kuinka tehdä vaikutus johonkuhun, jolla on jo kaikkea?

Levykauppa on lyhytfiktio ja sen keskiössä ovat teini-ikäisen tunteet. Meille tuotannon ydintiimissä oli lähtökohta toteuttaa elokuva, jonka tarina poikkeaa heteronormatiivisista tarinoista. Levykaupan tarinassa keskeistä oli kertoa tyttödestä ja tyttöjen välisistä tunteista. Tarina sijoittuu levykauppaan, klassiseen miesvaltaiseen miljööseen. Roolitusprosessi oli myös tärkeä, tavoitteemme oli luoda hahmogalleriasta mahdollisimman moninainen.

Kuva 9 Levykaupan kuvauksista (Kuva: Elisabeth Keinänen)

Huomasin jo esituotantovaiheessa ennako-oletuksia, joita ennen kaikkea käsikirjoittaja Lotte Laitinen sai. Elokuvan tarinaa pidettiin muun muassa vaikeasti ymmärrettävänä, sillä päähenkilöinä eivät olleet samanikäiset tyttö ja poika, vaan hieman eri ikäiset nuoret naiset. Meitä kehoitettiin harkitsemaan muutosta käsikirjoitukseen. Laitinen argumentoi, ettei tämä ehdotus ollut tarina, jonka halusimme kertoa, ja ettei elokuva ehkä ollut kyseiselle palautteenantajalle kohdennettu. Laitinen kuitenkin pohti myöhemmin kanssani käydyssä keskustelussa kyseisen oman ajattelutapansa olleen ehkä hieman hätköity.

Jos sen sijaan, että ajattelisimme ”meidän, teidän ja niiden -elokuvat”, ajattelisimmekin, että elokuva on erinomainen ja helppo tapa oppia ja tutustua uusiin, muiden ihmisten tarinoihin ja näkökulmiin (Laitinen 9.5.2022).

Koen, että Levykauppa oli tietyllä tapaa meille työryhmässä yksi ensimmäisistä kosketuksista elokuva-alan todellisuuteen. Mahdollisuus tutkia, pohtia, opetella ja haastaa käsityksiä, normeja sekä työskentelytapoja. Jaan saman vision ohjaajamme kanssa, että tulevaisuuteni jatkuessa elokuva-alalla, olisi tavoitteenani tehdä itse mahdollisimman moniäänistä elokuvataidetta, sekä roolituksen, että työryhmän osalta. Sellaista, jossa tarinallisesti, kaikenlaiset ihmiset pääsisivät näkyviin ja kuuluviin. Laitinen pohti tätä ja työryhmän diversiteettiä kokonaisuutena:

Roolitus ja käsikirjoitus ovat vain puoli ruokaa. Diversiteetti ei voi toteutua ilman työryhmän moninaisuutta, koska kokemuspohja on aina erilaista verraten luetuun tietoon. Se vaikuttaa ihmisiin luovasti ja siten taiteellisesti. Ei ole sama tietää kuin tuntea. Ja koska koen itse 99 prosenttisesti tekijyyteni ja mahdollisuuksieni olevan lähtökohtaisesti vakiintuneita, ajattelen, että etuoikeutettuna tekijänä minun on voitava antaa tilaa niille, joiden asema ei ole vielä vakiintunut. (Laitinen 9.5.2022.)

6.2 Johtopäätökset

Kirjoitushetkellä viimeiset pari kuukautta ovat olleet rankkoja alan sisäisen myllerryksen vuoksi omasta näkökulmastani. Esiin on toistuvasti noussut painavia epäkohtia ja häikäilemättömiä tapauksia liittyen esimerkiksi fiktiivisissä tuotannoissa roolihahmojen seksuaali-identiteettien ”vitsikkäisiin” ilmaisuihin, jotka tekevät niistä todella loukkaavia (Bling 2022). Pinnalla on myös ollut Ylen rasmin vastaisella viikolla julkaisema sarja, joka suorapuheisesti antaa valtamediassa tilaa natseille. Näitä tapauksia seuranneena voin todeta, että työtä on vielä valtavasti.

Olen tullut ajatukseen, etenkin keskusteltuani ammattilaisten kanssa, että alan sisällä on kyllä paljon tahtoa ja hyviä aatteita. On selkeästi havaittavissa, että

tekijät seuraavat keskustelua diversiteetin tärkeydestä ja ovat kartalla tapahtumista ja keskustelunavauksista. Kuitenkin samaan aikaan konkreettiset teot ovat vähäisiä ja vain esimerkiksi tietyillä tuotantoyhtiöillä on johdonmukaisia toimenpiteitä ja strategioita yhdenvertaisuuden edistämiseksi. On vielä pitkä matka siihen, että pystyttäisiin aidosti ja vilpittömästi elämään siinä todellisuudessa, että jokainen olisi samanarvoinen – ylipäänsä suomalaisessa yhteiskunnassa, mutta tässä tapauksessa etenkin elokuva-alaa tarkasteltaessa.

Yhdyn myös Marja Pyykön esiin tuomaan pointtiin siitä, että diversiteettikysymyksessä on huomioitava se, että tarinoita tarvitaan uusista näkökulmista, uusilta tekijöiltä. Ei riitä, että roolitetaan yksi POC-hahmo johonkin rooliin. Ala siis kaipaisi näyttelijöiden lisäksi tekijöitä eri taustoista. Murrosvaihe on kuitenkin varmasti haastava, sillä tällä hetkellä esikuvat ovat hyvin yksipuolisia niin kameran edessä kuin takana. Tämäkin kohta vaatisi esimerkiksi tietoista opintolinjojen markkinointityötä eri kouluilta, jotta mahdollisimman monenlaisista taustoista tulevia tarinankertojia päätyisi opiskelemaan vaikkapa käsikirjoittamista.

Olen sitä mieltä, että siinä missä ammattikentällä on lukuisia tahoja, joilla on niin sanottu portinvartija-asema julkiseen levitykseen pääsevien elokuvien suhteen, on alan koulujen tehtävä myös aktiivista työtä tukeakseen moninaisuuden kehitystä elokuva- ja media-alalla. Keinoja löytyy varmasti, kun niitä halutaan luoda ja kehittää. Puhun oman kokemukseni myötä opiskelijana, jonka tulevaisuus on kameran takana ja tarinankertojana, mutta haluaisin myös näyttelijäkoulujen kiinnittävän asiaan huomiota ja pohtivan, kuinka Suomeen varmistettaisiin yhä moninaisempi ammattinäyttelijäkunta. Haluaisin myös haastaa esimerkiksi oman kouluni tukemaan ja olemaan yhä avoimempi myös niitä tarinoita kohtaan, jotka saattavat tuntua maailmankuvallisesti vieraalta tai haastavalta. Mutta juuri näitä tarinoita tarvitaan. Niille on tilaa ja katsojakuntaa. Representaation tulisi olla itseisarvo kaikenlaisissa sisällöissä, ei ainoastaan siitä kiinnostuneille kohdennetuissa teoksissa.

Jäin myös pohtimaan pitkäksi aikaa Kirsikka Saaren haastattelussaan mainitsemaa "värisokeus"-termiä, jonka aikakaudelle hän kertoi syntyneensä. Hän tarkoitti ihmisten periaatteessa hyväntahtoista ajatusta siitä, että "kaikki ihmiset ovat ihmisiä, enkä ajattele ketään erilaisena tai -arvoisena". Tulin itsekin tätä työtä tehdessäni tietoisemmaksi siitä, etteivät pelkät hyväntahtoiset ajatukset yhdenvertaisuuden toteutumisesta ole oikeasti eduksi kenellekään. Medialla on valtaa luoda tietyn näköistä, kuuloista ja oloista todellisuutta, ja vain aktiivisella ja tietoisella muutostyöllä ja toimenpiteillä yhdenvertaisuus mediakentällä ehkä vielä joskus toteutuu niin, että myös elokuvien tarinat ovat kaikkien, eivät vain valtaväestön.

Massiiviset muutokset tapahtuvat hitaasti. Mielestäni omalla sukupolvellani on suuri vastuu viedä asioita määrätietoisesti alalla eteenpäin. Aloitin itse esimerkiksi tutkintoni pian metoon jälkeen, joka osaltaan varmasti oli jo muovannut alaa niin sanotusti siistimmäksi – myös suhteellisen nopeasti. Koen, että meillä on hyvät lähtökohdat vaikuttaa muutokseen tässä vaiheessa. Mutta yksin ei kaikkeen pysty, myös alalla jo pitkään toimineiden tekijöiden tulee olla valmiita haastamaan toimintatapojaan, -kulttuurejaan ja ajatusmallejaan jokaisella taholla. Muutokseen ei auta neutraaluis ja vakuuttelu, että asiat ovat itsestään selviä – vaikkakin se tuntuu varmasti mukavalta vaihtoehdolta. Yllätyin positiivisesti diversiteettitilaston saamista näkyvyydestä sosiaalisessa mediassa ja se valoi uskoa, että toimenpiteillä meillä on varmasti tulevaisuudessa enemmän upeita moninaisia tarinoita valkokankailla.

Entä millainen merkitys diversiteetillä on lastenelokuvien sisällöissä? Kuten jokainen haastateltavani totesi, on lastenelokuvilla valtava merkitys lasten maailmankuvan kannalta. Tämä tarkoittaa myös sitä, että vastuu moninaisen maailman näyttämisestä on jokaisella lastenelokuvan tekijällä ja tarinankertojalla. Olen itse kasvanut pienellä hyvin homogeenisellä paikkakunnalla, jonka asukkaiden asenteet vähemmistöjä ja erilaisuutta kohtaan olivat toisinaan hyvinkin loukkaavia ja kapeakatseisia. Kontrasti on suuri verrattuna nykyiseen elinympäristöni ja ihmisiin, joiden kanssa olen toiminut esimerkiksi koulussa. Tämän

kontrastin tiedostaminen vahvisti entisestään ajatustapaani siitä, että maailmassa on paljon todellisia asioita, vaikeivat ne edustaisivat juuri sillä hetkellä omaa todellisuutta. Ja sitä suuremmalla syyllä etenkin lasten sisällöissä olisi äärimmäisen tärkeää näyttää moninaista maailmaa, erilaisia ihmisiä, taustoja ja tarinoita. Samalla luodaan ymmärrystä, esikuvia ja haaveita.

Lopuksi haluan vielä siteerata ystävääni, opinnäytetyöelokuvamme ohjaaja Lotte Laitista, jonka kanssa olemme käyneet monia rikastuttavia ja avartavia keskusteluita kouluajanamme. Keskustelimme tämän työni aiheesta, ja hän summasi ajatukseni täydellisesti: "Teot ja käytäntö eivät kulje automaattisesti käsi kädessä hyvän aatteen kanssa. Hyvä ajatus ei yksinään kannu pitkälle, jos konkretia puuttuu. Ajattelemalla olevasi kaikkien puolella suojaat vain itseäsi."

Lähteet

Aaltonen, Jouko 2011. Seikkailu todellisuuteen - Dokumenttielokuvan tekijän opas. Helsinki: Like Kustannus.

Bling 2022. Twitter 17.3.2022. https://twitter.com/Mona_Bling/status/1504368153849372674 (Luettu 4.5.2022)

Brown, Noel 2017. The Children's Film: Genre, Nation, and Narrative. New York. Columbia University Press.

European Children's Film Association ECFA. What does Quality mean in Films for Children? http://www.ecfaweb.org/wp-content/uploads/2013/10/Discussion_Quality.pdf (Luettu 14.1.2022)

Fem-R. Sanasto. <https://www.fem-r.fi/sanasto/> (Viitattu 20.1.2022)

Grah, Saga; Mäkelä, Jenni; Rissanen, Senni 2021. Diversiteetti suomalaisissa elokuvissa ja tv-sarjoissa 2020 -tilasto julkistettu. Audiovisual Producers Finland (APFI). <https://apfi.fi/ajankohtaista/diversiteetti-suomalaisissa-elokuvissa-ja-tv-sarjoissa-2020-tilasto-julkistettu/>

Kejonen, Pentti 2011. Suomalainen lastenelokuva https://issuu.com/lef-festari/docs/suomalainen_lastenelokuva (Luettu 14.1.2022)

Jyväskylän yliopisto, Koppa: Laadullinen tutkimus <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus> (Luettu 29.4.2022)

Kankaanpää, Juho 2016. Elokuvien levittäminen on raakaa bisnestä, Kirkko ja Kaupunki <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/elokuvien-levittaminen-on-raakaa-bisnesta> (Luettu 29.4.2022)

Lindén, Heidi & Työryhmä 2018. #metoo-vallankumous. Helsinki: Like Kustannus.

Lukkarinen, Merja 2021. Kotimainen elokuvasponsorointi. Opinnäytetyö. Joensuu: Karelia-ammattikorkeakoulu, liiketalouden koulutusohjelma [https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/497631/Lukkarinen Merja 2021 05 15.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/497631/Lukkarinen_Merja_2021_05_15.pdf?sequence=2&isAllowed=y) (Luettu 29.4.2022)

Marjutus-media. Tunteisiin vaikuttaminen ja elokuvien tarinat <https://marjutus.media/tunteisiin-vaikuttaminen/> (Luettu 4.5.2022)

Nieminen, Milja 2021. Diversiteetin kehittäminen kotimaisten elokuvien ja TV-sarjojen roolituksessa. Opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu, medianomi [https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/496925/Nieminen Milja.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/496925/Nieminen_Milja.pdf?sequence=2&isAllowed=y) (Luettu 15.1.2022)

Parkkinen, Pia 2017. Vapiskaa Tatu ja Patu, täältä tulevat Heinähattu ja Viltti-tossu – kotimaisella lastenelokuvalla menee nyt lujaa. Yle. <https://yle.fi/uutiset/3-9692128> (Luettu 14.1.2022)

Römpötti, Tommi, Karlstedt Titta, Vol 38 Nro 1 (2021): Kulttuurintutkimus 1/2021, 2000-luvun suomalainen lastenelokuva <https://journal.fi/kulttuurintutkimus/article/download/95412/60353/187791> (Luettu 14.1.2022)

Seppä, Saara 2009. Kotimaisen elokuvan rahoittaminen. Opinnäytetyö. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu, Viestinnän koulutusohjelman tutkintotyö, Mediatuotanto <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/10385/Sepp%c3%83%3f.Saara.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Luettu 11.3.2022)

Seta. Sateenkaarisanasto. <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/> (Viitattu 20.1.2022)

Suomen Elokuvasäätiö b, Katsojaluvut <https://ses.fi/katsojaluvut/> [Tekstiviite: (SES b)]

Suomen Elokuvasäätiö d, Näin haet tukia <https://www.ses.fi/tuenhakijalle/nain-haet-tukia/> [Tekstiviite: (SES d)]

Suomen Elokuvasäätiö e, Tukipäätökset <https://www.ses.fi/tuenhakijalle/tuki-paatokset/#/feed&categories=70465&years=2020,2022,2021> [Tekstiviite: (SES e)]

Trasek. Käsitteitä. <http://trasek.fi/perustietoa/kasitteita/> (Viitattu 20.1.2022)

THL. Käsitteet. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moni-naisuus/tyon-tueksi/kasitteet> (Viitattu 20.1.2022)

YK. Vammaissopimus. Tiivistelmä. <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuusyhteiskunnassa/vammaisuus> (Viitattu 20.1.2022)

Yle Kioski. HLBTIQ, Inter ja Queer – Mitä nämä termit tarkoittavat? <https://kioski.yle.fi/omat/hlbtqi-mita-nama-termit-tarkoittavat> (Luettu 20.1.2022)

Haastattelut ja keskustelut

Laitinen, Lotte 2022. Käsikirjoittajaopiskelija, Metropolia Ammattikorkeakoulu. 9.5.2022

Lundsten, John 2022. Tuottaja, käsikirjoittaja, TACK Films. 22.2.2022

Pyökkö, Marja 2022. Ohjaaja. 28.3.2022

Pösö, Jani 2022. Tuottaja, käsikirjoittaja, It's Alive Films. 27.1.2022

Saari, Kirsikka 2022. Käsikirjoittaja, ohjaaja, Tuffi Films. 3.3.2022

Salomaa, Risto "Rimbo" 2022. Tuottaja. Solar Films. 8.2.2022

Kuvalähteet

Kuvat 1–6 Audiovisual Producers Finland (APFI) 2021. Diversiteetti suomalaisissa elokuvissa ja tv-sarjoissa 2020 -tilasto julkistettu. <https://apfi.fi/ajankoh-taista/diversiteetti-suomalaisissa-elokuvissa-ja-tv-sarjoissa-2020-tilasto-julkis-tettu/>

Kuva 7 Marek Sabogal. Risto Rappääjä ja väärä Vincent 2020. Maria Sid. Suomi: Solar Films / Risto Salomaa, Jukka Helle, Markus Selin. 86min

Kuva 8 Sihja - kapinaa ilmassa 2022. Marja Pyykkö. Suomi: Tuffi Films / Elli Toivoniemi, Venla Hellstedt. 90min

Kuva 9 Elisabeth Keinänen

Liitteet

Haastattelukysymykset

John Lundsten

- Millaisena näet lastenelokuvan ja sen tilan tällä hetkellä Suomessa?
- Millaista on saattaa kirjan tarina valkokankaalle? Ja kuinka Kiljuset valikoitui saduksi, josta tehdään elokuva?
- Onko elokuvan tarinaa tuotu tähän päivään? Jos, niin miten?
- Mitä seikkoja otetaan huomioon, kun pohditaan hahmojen elokuvaversioita?
- Millaisena koet lastenelokuvien sisällön merkityksen nimenomaan lasten maailmankuvan kannalta?
- Miten koet ajan kuvan muuttuneen diversiteettikeskustelun ympärillä, mitä seikkoja otat huomioon ja kannatat omassa työssäsi? Otitteko huomioon Kiljusten hahmokehityksessä diversiteetin merkityksen?
- Pitäisikö alalla pureutua diversiteettiin ja sen merkitykseen tietoisemmin? Moni tekijä sanoo, että asia on itsestäänselvyys, mutta kovin vähän vähemmistöjä on silti edustettuna ylipäätään suomalaisten elokuvien hahmoissa.
- Miksei alkuperäiskäsikirjoituksia tehdä lapsille enempää Suomessa? Antaisiko se tilaa moninaisemmille tarinoille?

Marja Pyykkö

- Millaisena näet lastenelokuvan ja sen tilan tällä hetkellä Suomessa?
- Mitä seikkoja otetaan huomioon kehittäessä lastenelokuvien hahmoja? Entä casting-tilaisuudessa?
- Miten koet ajan kuvan muuttuneen diversiteettikeskustelun ympärillä, mitä seikkoja otat huomioon ja kannatat omassa työssäsi?
- Miksei alkuperäiskäsikirjoituksia tehdä lapsille enempää Suomessa? Antaisiko se tilaa moninaisemmille tarinoille?
- Millaisena koet lastenelokuvien sisällön merkityksen nimenomaan lasten maailmankuvan kannalta?

Jani Pösö

- Millaisena näet lastenelokuvan ja sen tilan tällä hetkellä Suomessa?
- Mikä sai sinut ja työryhmän valitsemaan juuri tämän sadun kirjoitettavaksi? Eli miksi juuri Räkä ja Roiskis?
- Muuttuuko ajan kuva elokuvaversiossa? 90-luvulla kirjoitettu kirja versus 2020-luvun leffa.
- Koetko viime vuosien diversiteettikeskustelun vaikuttaneen omaan työhösi? Mitä seikkoja ja arvoja otat huomioon ja kannatat?
- Millaisena koet lastenelokuvien sisällön merkityksen nimenomaan lasten maailmankuvan kannalta?
- Miksei alkuperäiskäsikirjoituksia tehdä lapsille enempää? Antaisiko se tilaa moninaisemmille tarinoille?

Kirsikka Saari

- Millaisena näet lastenelokuvan ja sen tilan tällä hetkellä Suomessa?
- Mistä Sihja on saanut alkunsa? Oliko alkuperäiskäsikirjoitus itsestäänselvyys?
- Mitä ajattelet, miksi Suomessa lastenelokuvat perustuvat hyvin usein kirjallisuuteen?
- Mitä seikkoja otetaan huomioon, kun pohditaan hahmoja? Ja osaatko kertoa roolitusprosessista?
- Millaisena koet lastenelokuvien sisällön merkityksen nimenomaan lasten maailmankuvan kannalta?
- Miten koet ajan kuvan muuttuneen diversiteettikeskustelun ympärillä, mitä seikkoja otat huomioon ja kannatat omassa työssäsi?
- Pitäisikö alalla pureutua diversiteettiin ja sen merkitykseen tietoisemmin? Moni tekijä sanoo, että asia on itsestäänselvyys, mutta kovin vähän vähemmistöjä on silti edustettuna ylipäättään suomalaisten elokuvien hahmoissa. Millaisia syitä näet tälle?
- Miksei alkuperäiskäsikirjoituksia tehdä lapsille enempää Suomessa? Antaisiko se tilaa moninaisemmille tarinoille?

Risto "Rimbo" Salomaa

- Millaisena näet lastenelokuvan ja sen tilan tällä hetkellä Suomessa?
- Millaista on saattaa kirjan tarina valkokankaalle? Ja kuinka Risto Rappäjät ovat valikoituneet saduiksi, joista tehdään elokuva?

- Mitä seikkoja otetaan huomioon, kun pohditaan hahmojen elokuvaversioita?
- Vaikutatko tuottajana hahmokehitykseen käsikirjoitusvaiheessa?
- Millaisena koet lastenelokuvien sisällön merkityksen nimenomaan lasten maailmankuvan kannalta?
- Miten koet ajan kuvan muuttuneen diversiteettikeskustelun ympärillä, mitä seikkoja otat huomioon ja kannatat omassa työssäsi?
- Entä tekijöiden moninaisuus ja arvot? Onko jotain seikkoja mitä työryhmän rekrytoinnissa otetaan huomioon?
- Miksei alkuperäiskäsikirjoituksia tehdä lapsille enempää Suomessa? Antaisiko se tilaa moninaisemmille tarinoille?